

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологічна експертиза

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом

СВ01

Київ – 2024 рік

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Психологічна експертиза», затвердженої на засіданні Вченої УДУ імені Михайла Драгоманова

Розробники програми: Каськов І.В., кандидат психологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

“26” серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Митник О.Я.

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни СВ01

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 3		Методи навчання Поєднання активних та інтерактивних методів: розгляд ситуацій, ігрове виконання творчих завдань, рольові ігри, тестування, аналіз візуального матеріалу тощо.
Спеціальність 053 Психологія (Практична психологія)	Загальна кількість годин - 90		
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	13	8	
Нормативна	Семінарські /практичні заняття:		
	5	4 / 2	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 4	Лабораторні заняття:		
	10	-	
7 семестр	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 3 - самостійна робота	56	76	Форми поточного контролю - тестовий Форма підсумкового контролю - екзамен
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання -українська	1 / 2,5	1 / 6,4	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – теоретичні основи та методичні особливості проведення експертного психологічного обстеження.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова психологія, психодіагностика, патопсихологія, спеціальна психологія.

Мета навчальної дисципліни. Мета – підготовка студентів до застосування психологічних знань та умінь в ситуації експертизи.

Завдання – ознайомити студентів з історією розвитку та впровадженням експертизи як своєрідного виду психологічного обстеження; сформуванню знання про класифікацію, умови призначення психологічної експертизи, а також знання про права, обов'язки та відповідальність експерта і підекспертної особи; ознайомити студентів з особливостями діяльності експертних установ, розвинути уміння організовувати, проводити різні види експертного психологічного обстеження та оформляти висновок спеціаліста в умовах гуманітарної експертизи.

II. Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання</p> <p>ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника</p> <p>ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПРН25. Здатність продемонструвати знання і уміння професійно допомагати членам подружжя розуміти один одного, будувати конструктивні відносини, вирішувати закономірні проблеми сім'ї; консультувати учасників освітнього процесу щодо побудови розвивального освітнього середовища, становлення особистості учня-діяча та конкурентоздатного вчителя</p>	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p> <p>ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p> <p>ФК14. Здатність розробляти тренінги, вести супервізії; створювати певні завдання розвивального характеру; психологічну експертизу</p>

III. Тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна (вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Семінарські	Практичні	СРС
Змістовий модуль 1. Судово-психологічна експертиза											
	Тема 1. Сутність психологічної експертизи, методи та історія	3	2	1		6	1	1			8
	Тема 2. Процедура призначення і проведення психологічної експертизи	3	2	1		6	1	1			10
	Тема 3. Судово-психологічна експертиза емоційних станів	4	2		2	6	3	1		2	10
	Тема 4. Психологічна експертиза неповнолітніх	4	2		2	6	1	1			10
	Тема 5. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному процесі	4	2		2	6	3	1	2		10
	Разом за змістовим модулем 1	18	10	2	6	30	9	5	2	2	48

Змістовий модуль 2. Гуманітарна (несудова) психологічна експертиза як прикладна галузь психології										
Тема 6. Професійна (трудова) психологічна експертиза. Психологічна експертиза конфлікту	3	1	2		8	3	1		2	9
Тема 7. Психологічна експертиза педагогічних технологій.	4	1	1	2	8	1	1			10
Тема 8. Психологічна експертиза реклами. Експертиза письмового мовлення. Фізіономічна експертиза	3	1		2	10	1	1			9
Разом за змістовим модулем 2	10	3	3	4	26	5	3		2	28
Разом:	28	13	5	10	56	14	8	2	4	76

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
	Змістовий модуль 1. Судово-психологічна експертиза		
	Тема 1. Сутність психологічної експертизи, методи та історія <i>Зміст теми:</i> Сутність, значення експертизи як своєрідного виду психологічного обстеження. Предмет, цілі і задачі психологічної експертизи. Основні класифікації психологічних експертиз. Види експертиз за кількістю експертів. Види експертиз за повнотою висновків. Методи психологічної експертизи. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 1, 2, 3, 4, 5, 6.	9	1
	Тема 2. Процедура призначення і проведення психологічної експертизи <i>Зміст теми:</i> Принципи психологічної експертизи. Процедура призначення і регламентація психологічної експертизи. Права і обов'язки учасників експертизи. Етапи експертного дослідження. Оформлення висновків судово-психологічної експертизи. Підготовка експертів. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 1, 2, 3.	9	2
	Тема 3. Судово-психологічна експертиза емоційних станів <i>Зміст теми:</i> Юридичне значення експертизи емоційних станів. Формулювання питань до психологічної експертизи емоційних станів. Характеристика афективних процесів в рамках експертизи: фізіологічного афекту, стресу, фрустрації тощо. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 8, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 21.	12	2
	Тема 4. Психологічна експертиза неповнолітніх <i>Зміст теми:</i> Юридичне значення психологічної експертизи неповнолітніх. Формулювання питань для психологічної експертизи неповнолітніх. Особливості проведення психологічної експертизи неповнолітнього обвинуваченого. Психологія неповнолітніх свідків та потерпілих. Експертиза групових злочинів неповнолітніх. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 8, 18, 19, 20, 25.	12	2
	Тема 5. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному процесах <i>Зміст теми:</i> Компетенція психологічної експертизи в цивільному та адміністративному процесах. Психологічна експертиза морального відшкодування. Порок волі: юридична формула і психологічний зміст. Психологічна експертиза у справах про створення «фінансових пірамід». Психолог-експерт у сімейних справах. Інженерно-психологічна експертиза дорожньо-транспортної пригоди. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 6, 19, 20, 22.	10	2

	Змістовий модуль 2. Гуманітарна (несудова) психологічна експертиза як прикладна галузь психології		
	<p>Тема 6. Професійна (трудова) психологічна експертиза. Психологічна експертиза конфлікту.</p> <p><i>Зміст теми:</i> Компетенція трудової психологічної експертизи. Види професійної експертизи. Історія впровадження психологічного випробування в ситуаціях відбору. Принципи проведення трудової психологічної експертизи. Професіограма і психограма працівника. Експертна оцінка робочих стосунків в організації. Специфіка ретроспективної трудової експертизи. Поняття про конфлікт. Стадії проведення експертизи конфлікту. Зміст конфліктологічної психологічної експертизи. Особливості експертизи ситуації у регіоні. Підходи до здійснення експертизи внутрішньоорганізаційних конфліктів. Експертиза конфліктогенів спілкування. Роль психолога як арбітра у розв'язанні конфлікту.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 7, 9, 16, 17, 23, 24.</p>	12	1
	<p>Тема 7. Психологічна експертиза педагогічних технологій.</p> <p><i>Зміст теми:</i> Основні етапи психологічної експертизи педагогічних іновіаційних технологій. Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію. Діяльність Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної психології.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 4, 5, 26.</p>	12	1
	<p>Тема 8. Психологічна експертиза реклами. Експертиза письмового мовлення. Фізіономічна експертиза</p> <p><i>Зміст теми:</i> Рекламне повідомлення як єдність вербальних та невербальних смислових компонентів. Характеристика вербальних (ім'я, слово, слоган) та невербальних (образ, композиція) компонентів. Критерії оцінки реклами. Експертна оцінка зовнішньої реклами. Історія виникнення графології і фізіогноміки. Особливості проведення почеркознавчої, авторознавчої, психографологічної та психолінгвістичної експертизи. Психолінгвістичні показники та психографологічні особливості письмової продукції. Фізіогномічна характеристика особистості.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 14, 15, 23, 24.</p>	14	1

--	--	--	--

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Зміст завдань до лабораторних (практичних, семінарських) занять

Тема 1. Сутність психологічної експертизи, методи та історія

Сутність, значення експертизи як своєрідного виду психологічного обстеження. Предмет, цілі і задачі психологічної експертизи. Основні класифікації психологічних експертиз. Види експертиз за кількістю експертів. Види експертиз за повнотою висновків. Методи психологічної експертизи.

Тема 2. Процедура призначення і проведення психологічної експертизи

Принципи психологічної експертизи. Процедура призначення і регламентація психологічної експертизи. Права і обов'язки учасників експертизи. Етапи експертного дослідження. Оформлення висновків судово-психологічної експертизи. Підготовка експертів.

Тема 3. Судово-психологічна експертиза емоційних станів

Юридичне значення експертизи емоційних станів. Формулювання питань до психологічної експертизи емоційних станів. Характеристика афективних процесів в рамках експертизи: фізіологічного афекту, стресу, фрустрації тощо.

Тема 4. Психологічна експертиза неповнолітніх

Юридичне значення психологічної експертизи неповнолітніх. Формулювання питань для психологічної експертизи неповнолітніх. Особливості проведення психологічної експертизи неповнолітнього обвинуваченого. Психологія неповнолітніх свідків та потерпілих. Експертиза групових злочинів неповнолітніх.

Тема 5. Судово-психологічна експертиза

в цивільному та адміністративному процесі

Компетенція психологічної експертизи в цивільному та адміністративному процесі. Психологічна експертиза морального відшкодування. Порок волі: юридична формула і психологічний зміст. Психологічна експертиза у справах про створення «фінансових пірамід». Психолог-експерт у сімейних справах. Інженерно-психологічна експертиза дорожньо-транспортної пригоди.

Тема 6. Професійна (трудова) психологічна експертиза.

Психологічна експертиза конфлікту

Компетенція трудової психологічної експертизи. Види професійної експертизи. Історія впровадження психологічного випробування в ситуаціях відбору. Принципи проведення трудової психологічної експертизи. Професіограма і психограма працівника. Експертна оцінка робочих стосунків в організації. Специфіка ретроспективної трудової експертизи. Поняття про конфлікт. Стадії проведення експертизи конфлікту. Зміст конфліктологічної психологічної експертизи. Особливості експертизи ситуації у регіоні. Підходи до здійснення експертизи внутрішньоорганізаційних конфліктів. Експертиза конфліктогенів спілкування. Роль психолога як арбітра у розв'язанні конфлікту.

Тема 7. Психологічна експертиза педагогічних технологій.

Основні етапи психологічної експертизи педагогічних іноваційних технологій. Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію. Діяльність Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної психології.

Тема 8. Психологічна експертиза реклами. Експертиза письмового мовлення.
Фізіономічна експертиза

Рекламне повідомлення як єдність вербальних та невербальних смислових компонентів. Характеристика вербальних (ім'я, слово, слоган) та невербальних (образ, композиція) компонентів. Критерії оцінки реклами. Експертна оцінка зовнішньої реклами. Історія виникнення графології і фізіогноміки. Особливості проведення почеркознавчої, авторознавчої, психографологічної та психолінгвістичної експертизи. Психолінгвістичні показники та психографологічні особливості письмової продукції. Фізіономічна характеристика особистості.

4.3.1 Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Форми звітності	Кількість балів
1.	Підготовка до семінарських та лабораторних занять.	виступи, опрацювання наукової літератури, психологічний аналіз ситуації які пропонуються для експертного дослідження	40
2.	Складання психограм	психограми	8
3.	Проведення експертизи рекламного повідомлення	експертиза рекламного повідомлення	4
4.	Проведення експертиза письмового мовлення	психологічний портрет автора; психолінгвістична експертиза листа	8
5.	Підготовка до модульного контролю	Відповіді на питання модульного контролю	40

V. Засоби діагностики успішності навчання форми та методи поточного і підсумкового контролю.

Тестові завдання з теми «Судово-психологічна експертиза»

1. Судово-психологічна експертиза - це

- А) дослідження, яке проводить досвідчена особа - експерт - на основі спеціальних -знань в галузі психології з метою подання висновку, який після відповідної перевірки та аналіз} може бути доказом.
 Б) дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового та судового слідства.
 В) відповіді А та Б.

2. Судову експертизу регулюють

- А) Закон України «Про судову експертизу».
 Б) Інструкція «Про призначення та проведення судових експертиз» і наказ «Про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію експертів».
 В) Положення «Про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію».
 Г) відповіді А та Б.
 Д) відповіді А. Б та В.

3. Принципами судово-психологічної експертизи є

- А) законності, незалежності, об'єктивності та повноти дослідження.
 Б) конфіденційності, особистісного підходу, професійної компетентності.
 В) відповіді А та Б.

4. Висновки експерта - це

- А) письмове повідомлення про хід та результати проведеного дослідження.
 Б) письмове повідомлення про хід, результати дослідження та відповіді на поставлені питання.
 В) письмовий висновок за результатами дослідження.

5. Експерт має право

- А) клопотати про надання нових матеріалів, необхідних для вирішення поставлених питань. Б) збирати матеріали, які підлягають дослідженню.

- В) повідомити про неможливість проведення експертизи, якщо матеріали виявилися недостатніми.
6. За розголошення даних слідства експерт несе
- А) дисциплінарну відповідальність
 Б) адміністративну відповідальність
 В) кримінальну відповідальність.
7. Експертиза із не складним за характером дослідженням проводиться протягом
- А) 10 днів   Б) 15 днів   В) місяця.
8. Експерт зобов'язаний
- А) скласти окремий висновок експертизи у випадку незгоди з іншими членами експертної комісії.
 Б) з'явитися за викликом особи, що призначила експертизу, для допиту з приводу проведеною дослідження.
 В) вказувати у висновку ті факти, які мають значення для справи і про які не були поставлені питання.
9. Висновок експертизи складається з
- А) постанови про призначення експертизи, опису процесу дослідження, відповідей па питання.
 Б) вступної, досліджуваної частин та висновків дослідження.
10. Предметом судово-психологічної експертизи є
- А) особливості психічної діяльності та такі їх прояви в поведінці психічно здорової особи, які мають юридичне значення.
 Б) психічно здорові особи (підозрювані, обвинувачені, свідки, потерпілі).
 В) особливості психічних процесів і станів здорових людей, тимчасові не хворобливі зміни їх свідомості під впливом різних факторів.
11. Головними завданнями судово-психологічної експертизи є визначення підекспертної особи
- А) індивідуально-психологічних особливостей, рис характеру, емоційних реакцій та станів.
 Б) мотивоворних чинників поведінки.
 В) закономірностей перебігу психічних процесів, рівня їхнього розвитку.
 Г) відповіді А. Б та В
 Д) відповіді А та Б.
12. У цивільних справах доцільніше призначати психологічну експертизу
- А) після обвинувачення в кінці слідства
 Б) під час підготовки справи до розгляду в суді
 В) під час судового розгляду.
13. Судову експертизу може призначити
- А) суддя, прокурор, адвокат
 Б) суддя, прокурор, слідчий
 В) суддя, адвокат
 Г) слідчий, прокурор.
15. Найрозповсюдженим видом судово-психологічної експертизи за предметом є
- А) експертиза емоційних станів.
 Б) експертиза неповнолітніх правопорушників
 В) експертиза групових злочинів неповнолітніх.
16. Методичні труднощі проведення експертизи емоційних станів пов'язані
- А) із зацікавленістю підекспертної особи в результатах експертизи.
 Б) з неможливістю відтворити психічний стан людини в момент делікту через деякий час.
 В) залежність афекту від великою кількості об'єктивних та суб'єктивних факторів.
 Г) відповіді А та Б.
 Д) відповіді А, Б та В.
17. Головними ознаками фрустрації виступають
- А) повна дезорганізація діяльності особистості та вибуховий характер реакції.
 Б) наявність життєво важливої потреби та непереборної перешкоди для її задоволення.
 В) наявність часткової амнезії та вибуховий характер реакції.
18. Неповнолітньою вважається особа віком
- А) від 14 до 18 років
 Б) від 14 до 16 років
 В) від 16 до 18 років.
19. Об'єктом судово-психологічної експертизи неповнолітніх виступають

- А) психічно здорові неповнолітні.
- Б) неповнолітні з відхиленнями від норми в сторону акселерації або ретардації.
- В) відповіді А та Б.

20. Основною проблемою психологічної експертизи неповнолітніх обвинувачених є

- А) проблема усвідомлення своїх дій та здатності керувати ними;
- Б) проблема розуміння цілей своїх дій та їх оцінка з точки зору моральних та правових норм;
- В) проблема вільного вибору цілей та способів їх досягнення.

21. Основними методами вивчення структури злочинної групи є

- А) соціометрія у поєднанні із аналізом матеріалів справи
- Б) створення психологічного портрету кожного учасника групи
- В) відповіді А та Б.

22. Порок волі проявляється

- А) у невідповідності волі та волевиявлення
- Б) у неадекватному формуванні самої волі.
- В) відповіді А та Б.

23. Психологічна експертиза неповнолітнього свідка вивчає

- А) правдивість його показань
- Б) індивідуальні особливості психічних процесів та схильність до фантазування.
- В) відповіді А і Б.

Тестові завдання з теми «Гуманітарна психологічна експертиза»

1. Професійно-трудова психологічна експертиза - це:

- А) визначення профпридатності особистості.
- Б) визначення психологом здатності особистості до праці за конкретною спеціальністю та посадою.
- В) відповіді А та Б.

2. Видами професійно-трудової психологічної експертизи є:

- А) прогностична, ретроспективна, атестація персоналу
- Б) профвідбір та профорієнтація
- В) відповіді А та Б

3. До принципів трудової психологічної експертизи відносяться:

- А) принципи наукового обґрунтування, системного, особистісного та діяльнісного підходу
- Б) принцип системного, особистісного та діяльнісного підходу, принцип динамічного та активного відбору, принцип конфіденційності
- В) принцип наукового обґрунтування, принцип системного, особистісного та діяльнісного підходу, принцип динамічного та активного відбору

4. Психограма - це:

- А) психологічний портрет ідеального працівника
- Б) перелік професійно важливих якостей
- В) перелік професійних та ділових навичок
- Г) відповіді А та Б.

5. Психограма робітника починається з:

- А) визначення специфіки посади та характеристики діяльності
- Б) вимог до професійно важливих якостей особистості
- В) вимог до індивідуальних та психодинамічних особливостей особистості

6. Досьє робітника - це:

- А) тестовий та експертний матеріал на конкретного робітника із визначенням його професійно важливих якостей
- Б) підбір тестів та їх параметрів для конкретного випадку профвідбору
- В) відповіді А та Б

7. Конфліктологічна експертиза має такі стадії:

- А) підготовчу, діагностичну та стадію прийняття рішення
- Б) підготовчу, діагностичну, прогностичну, стадії прийняття рішення та визначення його ефективності
- В) діагностичну, прогностичну та стадію прийняття рішення

8. До змісту конфліктологічної експертизи відносять:

- А) аналіз конфлікту та прогнозування перспектив його вирішення
- Б) визначення психологічних особливостей всіх структурних компонентів конфлікту та рівня/а конфліктогенності його учасників

В) відповіді А та Б

9. Конфліктологічна експертиза починається з

А) підбору експертів та розробки процедури експертних оцінок

Б) збору конфліктологічного та психологічного анамнезу

В) визначення шляхів вирішення конфлікту

Г) відповіді А та Б

Д) відповіді А, Б та В

10. Конфліктогени - це:

А) компоненти поведінки особистості, що виникають у відповідь на конфліктну ситуацію.

Б) компоненти поведінки особистості або групи, які провокують виникнення та ескалацію конфлікту

В) відповіді А та Б

11. Основними методами конфліктологічної експертизи є:

А) соціологічне дослідження, вивчення місцевих документів

Б) бесіди з місцевими експертами, ознайомлення з опублікованими дослідженнями громадської думки, аналіз публікацій у місцевій пресі

В) соціологічне й психологічне дослідження та слідче розслідування

Г) відповіді А, Б та В

Д) відповіді А та Б

12. Проведення психологічної експертизи нових педагогічних технологій є

А) обов'язковим

Б) необов'язковим

13. Замовляє психологічну експертизу рекламних повідомлень

А) виробник або реалізатор рекламного продукту

Б) конкурент

В) відповіді А та Б

14. Видами експертизи письмового мовлення є

А) почеркознавча, авторознавча, графологічна

Б) графологічна, психолінгвістична

В) почеркознавча, авторознавча, графологічна, психолінгвістична

15. Почеркознавча експертиза встановлює

А) стать, вік, темперамент, професію автора .

Б) час, умови виконання рукопису, стан виконавця

В) особистісні властивості автора

Г) відповіді А та Б

Д) відповіді А, Б та В.

16. Рівень розвитку логічного мислення автора рукопису вивчає:

А) графологічна експертиза

Б) психолінгвістична експертиза

В) почеркознавча експертиза

Г) авторознавча експертиза

17. Складність фізіономічного аналізу полягає в тому, щоб

А) вивчити кожний фрагмент обличчя

Б) скласти психологічний портрет особистості із окремих фрагментів

В) відповіді А та Б

18. Фізіономічна експертиза починається з

А) аналізу загальних пропорцій голови й обличчя та асиметрії обличчя

Б) аналізу форми голови

В) аналіз зморшок на обличчі

Г) відповіді А та Б

Д) відповіді А, Б та В.

19. Автора анонімного документа встановлює

А) графологічна та почеркознавча експертизи

Б) психолінгвістична експертиза

В) авторознавча експертиза

Г) графологічна та психолінгвістична експертизи

20. Профпридатність обумовлюється

- А) віком, станом здоров'я
 Б) рівнем підготовки, наявністю знань, умінь та навичок
 В) покликанням
 Г) відповіді А,Б та В.
 Д) відповіді Б та В.
21. Атестація персоналу проводиться з метою
 А) прийому на роботу
 Б) планування персоналу, підвищення зарплатні та преміювання
 В) відповіді А та Б
22. Експертиза нових педагогічних технологій передбачає
 А) формування основної та контрольної вибірки досліджуваних
 Б) проведення дослідження до, під час та після навчання за новими технологіями
 В) формування вибірки досліджуваних з дослідженням до та після навчання за новими технологіями
 Г) відповіді А та Б.
23. Брехня і обман ...
 А) не відрізняються.
 Б) відрізняються тим, що брехня – це свідоме перекручування істини, а обман – це свідомо напівправа.
 В) відрізняються тим, що брехня – це свідомо напівправа, а обман ґрунтується на щирій омані.
24. Обман і неправда ...
 А) не відрізняються.
 Б) відрізняються тим, що обман – це напівправа, яка провокує людину на помилкові висновки, а неправда – це свідоме перекручування фактів.
 В) відрізняються тим, що обман – це свідомо напівправа, а неправда – щира омана суб'єкта.
25. Діагностика обману, брехні і неправди полягає у ...
 А) виявленні мотивації, наміру або бажання суб'єкта перекрутити інформацію.
 Б) визначенні індивідуально-психологічних властивостей сприймання, пам'яті, мислення суб'єкта.
 В) відповіді А і Б.
26. Причиною помилки є ...
 А) власна недбалість
 Б) необережна поведінка
 В) відповіді А і Б.
27. Предметом психологічної експертизи помилки є ...
 А) особливості когнітивної (пізнавальної) сфери особистості
 Б) особливості емоційної (афективної) сфери особистості
 В) особливості вольової сфери особистості.
28. Право на користування своїм іменем відноситься до ...
 А) нематеріальних благ
 Б) немайнових прав
 В) відповіді А і Б.
29. Право на здоров'я і гідність особистості відноситься до ...
 А) нематеріальних благ
 Б) немайнових прав
 В) відповіді А і Б.
30. Психологічний тиск – це ...
 А) цілеспрямоване і навмисне втручання в процеси психічного відображення дійсності іншої людини
 Б) примус, насильство над волею, переконаннями іншої людини
 В) відповіді А і Б.
31. Прикладами психологічної експертизи в освітній галузі є ...
 А) перевірка ефективності навчальних планів, програм, інноваційних педагогічних технологій, експертиза психологічного і соціологічного інструментарію
 Б) діяльність психолого-медико-педагогічної комісії
 В) визначення готовності дітей до навчання у школі
 Г) експертиза ігор
 Д) відповіді А, Б і В
 Е) відповіді А, Б, В і Г.
32. Психологічними вимогами до ігрової продукції є ...
 А) доступність гри для вікової групи

- Б) характер сприймання правил гри
 В) зручність використання стимульного матеріалу, стимуляція мотивації
 Г) відповіді А і Б
 Д) відповіді Б і В
 Е) відповіді А, Б і В.
33. Експертиза в освіті – це ...
 А) спосіб вивчення інноваційних явищ і процесів в освіті, який має за мету виявлення в них потенціалу розвитку
 Б) перевірка ефективності навчальних планів, програм, інноваційних педагогічних технологій
 В) експертиза освітніх проектів, дослідно-експериментальної роботи, авторських і навчально-методичних комплексів
 Г) відповіді А, Б і В
 Д) відповіді А і Б
 Е) відповіді А і В.
34. Метою психологічної експертизи рекламного повідомлення є ...
 А) визначення його ефективності
 Б) детальний аналіз його кожної складової
 В) відповіді А і Б
35. Рекламне повідомлення з психологічної точки зору – це ...
 А) об'ява як засіб привертання уваги споживачів
 Б) єдність вербальних і невербальних смислових компонентів
 В) комплекс засобів стимулювання збуту продукції та формування попиту на неї
 Г) відповіді А, Б і В
 Д) відповіді А і Б
 Е) відповіді Б і В
36. За способами впливу рекламне повідомлення може бути ...
 А) раціональним
 Б) емоційним
 В) відповіді А і Б.
37. Фізіогноміка – це ...
 А) вчення про визначення типу особистості, її душевних якостей на основі аналізу зовнішніх рис обличчя та його виразу
 Б) мистецтво розпізнання особливостей характеру та схильностей особи за рисами її обличчя
 В) відповіді А і Б
38. Конфліктологічна експертиза – це ...
 А) оцінка достовірних даних з метою формулювання рекомендацій, ризик застосування яких співвіднесені з ризиком, ціною та ефективністю інших варіантів дій
 Б) особливий вид експертизи з метою аналізу конфлікту та оцінки його перспектив
 В) відповіді А і Б

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання – *екзамен*

1. Сутність, значення експертизи як своєрідного виду психологічного обстеження.
2. Предмет, цілі і задачі психологічної експертизи.
3. Основні класифікації психологічних експертиз.
4. Методи психологічної експертизи.
5. Принципи психологічної експертизи.
6. Процедура призначення і регламентація психологічної експертизи.
7. Права і обов'язки учасників експертизи.
8. Етапи експертного дослідження.
9. Оформлення висновків судово-психологічної експертизи.
10. Підготовка експертів.
11. Юридичне значення експертизи емоційних станів.
12. Формулювання питань до психологічної експертизи емоційних станів.
13. Характеристика афективних процесів в рамках експертизи: фізіологічний афект.
14. Характеристика афективних процесів в рамках експертизи: стрес.
15. Характеристика афективних процесів в рамках експертизи: фрустрація.
16. Юридичне значення психологічної експертизи неповнолітніх.

17. Особливості проведення психологічної експертизи неповнолітнього обвинуваченого.
18. Психологія неповнолітніх свідків та потерпілих.
19. Експертиза групових злочинів неповнолітніх.
20. Компетенція психологічної експертизи в цивільному та адміністративному процесах.
21. Психологічна експертиза морального відшкодування.
22. Порок волі: юридична формула і психологічний зміст.
23. Психолог-експерт у сімейних справах.
24. Інженерно-психологічна експертиза дорожньо-транспортної пригоди.
25. Компетенція трудової психологічної експертизи.
26. Види професійної експертизи.
27. Історія впровадження психологічного випробування в ситуаціях відбору.
28. Принципи проведення трудової психологічної експертизи.
29. Професіограма і психограма працівника.
30. Експертна оцінка робочих стосунків в організації.
31. Специфіка ретроспективної трудової експертизи.
32. Поняття про конфлікт.
33. Стадії проведення експертизи конфлікту.
34. Зміст конфліктологічної психологічної експертизи.
35. Особливості експертизи ситуації у регіоні.
36. Підходи до здійснення експертизи внутрішньоорганізаційних конфліктів.
37. Експертиза конфліктогенів спілкування.
38. Основні етапи психологічної експертизи педагогічних інноваційних технологій.
39. Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію.
40. Діяльність Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної психології.
41. Особливості діяльності психолога в психолого-медико-педагогічній консультації та комісії.
42. Рекламне повідомлення як єдність вербальних та невербальних смислових компонентів.
43. Характеристика вербальних (ім'я, слово, слоган) та невербальних (образ, композиція) компонентів.
44. Критерії оцінки реклами.
45. Експертна оцінка зовнішньої реклами.
46. Історія виникнення графології і фізіогноміки.
47. Особливості проведення почеркознавчої, авторознавчої, психографологічної та психолінгвістичної експертизи.
48. Психолінгвістичні показники письмової продукції
49. Психографологічні особливості письмового мовлення.
50. Фізіогномічна характеристика особистості.

VI. Основні та допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

Законодавчі

1. Закон України про судову експертизу від 24.02.1994 р.
2. Інструкція про призначення і проведення судових експертиз від 08.10.1998 р.
3. Наказ про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів від 18.04.2000 р.
4. Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації від 2004 р.
5. Положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію від 1996 р.
6. Відшкодування матеріальної і моральної шкоди та компенсування виплати: нормативні акти, роз'яснення, коментарі / ред. П.І.Шевчук. К., 2008.

Літературні джерела

7. Грязін В.І., Гіжевський В.К., Рошин О.І. Підготовка та призначення судових експертиз. К. : Школа, 2004. 560 с
8. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи: (Монографія). Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2019. 367 с.
9. Конфліктологічна експертиза: теорія і практика / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Т-во конфліктологів України, ; А.М.Гірник (голов. ред.). Київ, 1997. Вип.1-3. 2007. Вип. 4.
10. Крюкова М.А., Єлховський І.В. Судово-психологічна експертиза (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

Допоміжні

11. Гарькавець С. О. Г99 Соціальні конфлікти: Словник-довідник. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 120 с.
12. Луцишин Г.І. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. [для студентів, аспірантів і викл. вищ. навч. закл. освіти України]. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 200 с.
13. Психодіагностика в службі зайнятості/ За ред. Синявського В.В., Яцишин О.О. К., 2000
14. Синявський В.В. Психологічні основи професійної консультації безробітних: навч. метод. посіб. К.: ІПК ДСЗУ, 2011. 80 с.
15. Христенко В.Є. Моделювання психологічних детермінант поведінки жертв сексуальних злочинів. Автореф. дис. канд. психол. наук., Харків, 1997, 18 с.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього -90 год., лекції -13 год., семінари – 5 год., лабораторні – 10 год., самост. роб. -62 год.

Примітка: Лекційні, семінарські та лабораторні заняття проводяться в аудиторії, в разі оголошення карантину - онлайн на платформі (moodle, google meet).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Модулі	I модуль						II модуль					
Лекції (год.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Дати	05.09	05.09	12.09	19.09	26.09	26.09	03.10	03.10	10.10	10.10	17.10	17.10
Теоритичні розділи	Судово-психологічна експертиза						Гуманітарна (несудова) психологічна експертиза як прикладна галузь психології					
Теми лекцій	Тема 1. Сутність психологічної експертизи, методи та історія	Тема 2. Процедура призначення і проведення психологічної експертизи	Тема 3. Судово-психологічна експертиза емоційних станів	Тема 4. Психологічна експертиза неповнолітніх	Тема 5. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному	Тема 6. Професійна (трудова) психологічна експертиза. Психологічна експертиза конфлікту	Тема 7. Психологічна експертиза педагогічних технологій.	Тема 8. Психологічна експертиза реклами. Експертиза письмового мовлення. Фізіономічна експертиза				
Семінарські заняття (год.)	2						2	2	2			
Дати	12.09						19.09				26.09	

Теми	Тема 1. Сутність психологічної експертизи, методи та історія Тема 2. Процедура призначення і проведення психологічної експертизи				Тема 6. Професійна (трудова) психологічна експертиза. Психологічна експертиза конфлікту	Тема 7. Психологічна експертиза педагогічних технологій.	
-------------	---	--	--	--	---	--	--

Лабораторні заняття (год.)		4	4	2			2
Дата		12.09	26.09	3.10			10.10
Теми		Тема 3. Судово-психологічна експертиза емоційних станів	Тема 4. Психологічна експертиза неповнолітніх	Тема 5. Судово-психологічна експертиза в цивільному та адміністративному процесах Модульний контроль			Тема 8. Психологічна експертиза реклами. Експертиза письмового мовлення. Фізіономічна експертиза Модульний контроль
Самостійна робота	Підготовка повідомлень (доповідей) Опрацювання першоджерел Складання психограм Проведення експертизи рекламного повідомлення та письмового мовлення						
Поточний контроль	Написання модульного контролю						
Підсумковий контроль	Екзамен						